

Jer, jerünk hát itt az este; —
De funknál ki marad . . . ?
„Vigyük őt is“ — mond a lányka —
Elmaradni nem szabad.“

S gyászos asszony, éh leánya,
Kór fiucska, zöld füzér
Kézben és karokra füzve
Népes temetőbe ér.

S földszitve áll a kis sir
A keresztben gyertya ég
Könytől ázik a hideg föld
Sohajoktól rezg a lég.

III.

Fényes utcán úri hintó,
S a hintóban két egyén :
A dús testvér és meghittje
Bársony párnák lágy ölen.

Kit előlt, az áldozatnak
Sirja elfeledten áll,
Csak egy hű barát önt könyüt
A kis hant kóróinál.

„Távozom hát — mond a főúr,
Kit kerestem, nincsen itt;
Mint ön mondá : a kaczer nő
Rég eldobta fátylait.

„Hü nemes sziv, jó hogy mondod
Ma „halottak napja“ van
A temető itt közelben
S öcsém sírja nyomtalan.

Ha öcsémet elfeledte
S nincsen árva karjain,
Látásom terhére volna,
Befejezvék dolgaim.

Jer vezess el, bár minő volt,
Pár könyüt csak érdemel,
Öntsük össze könyüinket
A természet könyvivel.“

Aldozata sírhelyére
Drága sarkót helyezünk;
S ha készen lesz, hű baráti,
Rá pár könyüt szentelünk.

„Furcsa eszme! . . . Méltóságod? . . .
E viharban? . . . Temetőn? . . .
Az éj késő; a sir távol . . .
S mért épen illy sürgetőn? . . .

„Igy rendén van — mond a meghitt —
Hü nőd nem hogy feledett;
De szerencsétlen barátom! . . .
Téged soh sem szeretett

Csak vezessen; e halálnak
Sulyos vádja vállamon;
Elhagyám őt . . . Tartozásom
Bárha későn, lerovom.“

És hiában kér az álnok
A furfang ma mit sem ér;
A sziv érez; a vád terhel . . .
S a főúr sírkertbe tér.

IV.

Temetőben néma csend van,
Csak sohaj leng; könyü hull
Kis mécs a szegény keresztben
A dusén száz fáklya gyul.

Rongymezőben sir az özvegy,
Sírnak árva gyermeki;
Oh erős ég, égi szellem
Ne késsél megáldani.

„Isten tudja — a ravasz szól —
Pályánk elvész, tévedez;
Olly csekély sirt ennyi fény közt
Rosz szemem föl nem fedez : —

Itt nyomorgunk; mély üregből
Sir szavunk egedbe fel;
Gyámolitsad árvaságunk
Vagy végy minket innen el!“

Térjünk vissza! . . . „Nem barátom,
Majd az ör csak élvezet
Ha ön, a barát, kifáradt, —
Én, a testvér, elmegyek.“

S im a roskatag kereszthez
Egy ujonjött térdepel
Bús szemében könnyü csillog,
S meghatottan esdekel.

S mind borusbat sejt az álnok,
Roszat sejt a gazdag úr;
Az szökésben lel védelmet;
Ennek keblén gyanu dúl.

Engedjétek, hogy imáim,
Égyesitsem veletek,
Körötökbe vegyetek föl,
Tőlem ne rettegjétek.

És az örrel értekezve
Gyász hantok közt ugy halad
Hisz szivében sejtelem kél,
Törhetetlen akarát . . .

A holt helyett én leszek már
Árvaságtok gyámola.
Három tiszta sziv lemossa,
Mivel keblem vádola!“

„Uram, a z o t t!“ „És melly nő az?“
„Az neje és gyermeki“
Oh nagy Isten, hát a gázság
Szivem ekkén játszta ki?!

Tiszta szívet, tiszta érzést
Bűn nem tud elejteni;
Mert ez földi porsátrunkban
Győzhetetlen, isteni!“ Sz.

A zempléni vitézek emléke.

A francia forradalom, mint majd minden európai nemzetet, úgy a magyart is kényszeríté fegyvert ragadni hazája védelmére. A mindig előbb-előbb nyomuló Napoleon, a már meghódított nemzetek honán keresztül, — mindenütt győzelemről győzelemre lépve — Magyarország felé közeledett. A hazának védelemre volt szüksége. — Így történt, hogy a harcra készülés közben felszólított zempléni nemesség ápril 27-én 1809. Sátoralja-Ujhelyben összegyűlt, hol nagy lelkesedéssel és hősi elszántsággal esküdtek fel a szent zászlóra; utolsó csepp véréket ajánlva fel a hazának és a királynak védelmére. Azután Kandó Gábor ezredes vezérlete alatt, azon ígéret mellett indulának

el, hogy ha dicső tett által vonnának fényt magokra, vagy hősileg vérzenének el, emléküket a megye, egy nyilvános helyen felállított nagyszerű emlékoszlop által fogja örökíteni. — S ugyan azon év június 14-én — másfél hónap mulva, hogy zászlójukhoz felesküdték — Győr mellett sokan közülök hős halállal esvén el : az emlék felállított a megye saját költségén, Sátoralja-Ujhelyben, a templom és a vármegyeház közti téren.

Ha az utas arra megy, önkénytelenül szemébe ötlük a nagyszerű öt öles magasságu szobor, mellyet faragott oszlopokból készült négyszögü korlát (balüsztrád) vesz körül, mellynek kupozatán egy nagy aranyozott gomb látható, s alatta nyolcz kisebb, szinte aranyozott gomb van, melly a magas talpattal áll összefüggésben.

A szobor keleti oldalát a vármegye czimere ékesíti, a többi három oldalait pedig az országgé. Az oszlopláb, vagy talpazat oldalain a következő felirások olvashatók :

I. Észak felé.

Zemplény Vármegyének Rendei
örök emlékezetekre
azon Nemes Vitézeknek
Kik Győrnél Junius 14d. 1809.
más fél hónappal azután hogy a zászlóhoz
felesküdték volt
Ezredes Kapitány Eger-Farnosi Kandó Gábor
vezérlete alatt
lelkeiket a közügyért letették.

II. Nyugat felé.

Legényei Budaházi Péter Káplár
Kartács által leterített Kapitányát
élte' koczázásával
a csata helyéről kiragadta
s e vitéz tettéért
Fejedelmétől az ezüst mellypézt nyerte meg.
Zemplénynek Rendei pedig,
nem mintha bér kellene az érdemnek
hanem mivel az érdemet megjutalmazni
annyi mint osztolni benne,
honn hagyott feleségét és háza' népét
pénzzel segítették.

III. Kelet felé.

Libero Baroni Antonio Barkóczy de Szala
Insurgens Nobilis Turmae Zempliniensis
intrepido centurioni
Andreae Major, Stephano Bagi, Ladislao Dombi, Petro Oláh,
nobili genere ortis, strenuis civibus
magno exemplo invidendo fato gloria perenni
anno salutis 1819. 18. cal. Jul.
praelio ad Jaurinum caesis
Hungaris felicibus immortalibus
quod in periculo libertatis
pro libertate liberi periissent.

IV. Dél felé.

Petro Budaházi
qui Antonium Barkóczy vulneratum moriturum
hostibus eripuit langventem fovit morienti lumina clausit
Matthaeo Gergelyi, Josepho Balogh, Samuéli Lánczy,
Michaeli Dombi, Michaeli Varga et Beniamino Cseh
honesto vulnere superstitibus
Monumentum hoc grati concives SS. et OO. cottus Zemplin.
posuerunt anno salutis 1819.

Közli S. G.

A debreczeni állandó színház.

Oct. 20-ról ezt írja r. tudósítónk : Hogy mi debreczeniek, hogy vagyunk már színházunk ügyével? Isten tudja már mikor, de csak volt egyetlen egy szer egy választmányi összejövétel ez ügyben polgármester ur elnöklété alatt, — miért nem hivatott többször e választmány össze? talán más tudná jobban okát megfajteni, — de azért készültek tervrajzok, s ha M. ur N.-Váradról itt léte alkalmával jobb helyen kereskedik, meg is tekinthette volna azokat. E tervek felsőbb helyen alkalmasint nem hagyattak helybe, mert ujnak készítése s felterjesztése rendeltetett meg, fel is szállítottatott Ybl építész, de a tervért járuló 600 forint nem engedtetett kifizettetni, és így föl sem terjesztetett. — Pangott az ügy; — több buzgók mozgatni akarták azt, föl léptek egy ideiglenes színház eszméjével, — a város ingyen ajánlt helyet az ugynevezett hagymatért, a társulat 50,000 pftban gondolá az összeget meg állapíthatni, elkészíté alapszabályait, s felterjeszté azokat a körülbelől 18,000 ftra menő aláírású ivvel együtt. A cs. k. helytartóság még auguszt. havában helyben hagyta az alapszabályokat, megengedte a társulat alakulását, s ideiglenes színház építésére azért, mert a társulat kijelenté, hogy ha mig építéshe nem fog — állandóra alakulna társulat — egész tőkéjével ahhoz csatlakozik — kimondá a helytartóság azt is, hogy a város által ajánlott tér helyett más eszközöltessék, mert gr. Degenfeld által állandó színházra 5000 pft. kötetetett, ha azon tér be nem építetik, az is nyilvánítottatott, hogy mivel a városi községtanács az ideiglenes színháznak ellene nyilatkozott, a város vagyona, s pénze igénybe nem vétethetik. — Meg van hát az engedély az ideiglenes színházi társulat alakulására; de épen ez a baj, mert e társulatnak esze ágában sem volt ideiglenest építeni, s e czimmal csak a kedvet akarta felvillanyozni egy állandóra, szóval ideiglenes színház építésére alakult, hogy állandót építtessen, értse a ki akarja, mert én ugyan nem értem; — s tett-e auguszt. óta e társulat valamit? egyetlen lépést sem! — Mi volna hát a teendő? —

Igénytelen nézetem szerint egy állandó színház építésére kéni engedélyt, mely a fentebb említett motivumból következtetve okvetlen megadatnék, — megnyitni továbbá az aláírási próbaiveket, s meg vagyok győződve, hogy a részvét legalább ötszörözve lesz, mint volt az ideiglenes iránt, — azt is hiszem, hogy a városnak a fentemlített 5000 fttal együtt mintegy 30,000 pftra rugó állandó színházi tőkével, ezen felül telekkel s pénzben nem kerülő anyagokkal megengedtetnék a társulatai olvadás olly formán, hogy annyi részvényt nyel legyen érdekelve, a mennyi tőkéjéből, telke s anyagai becsült árából kitelnek, — azt is remélem, hogy a lakosság az építési anyagok behordásánál fölhívásra tetemes segélylyel járuland. — De hol építtetnék e színház? A piac közepén félig lebontott házhely nem arra való, egy az, hogy egy utcát zárna be, más az, rendőri tekintetből sem hiszem, hogy illy szűk helyre színház építése megengedtetnék; — van a városnak egy szép telke Czegléd-utcán romlásnak indult épületekkel, van egy másik szép hely a város istállója körül, homlokzattal egy casinó piacra; mind két helyiség szép, tágas, s a város közepén van, de ha az épülő színház alá boltok jönnének is, nem sokat jövedelmezne; van a piac szép részén a Beck-ház mellett két telek szinte romladozó épületekkel — mind kettő egy tulajdonosé, — mi volna az ára? talán mint tudom, készpénz sem kellene érte s megelégednék a tulajdonos a vételár ötszázötletével; bezzeg körül rakhatnók itt a színházat jövedelmező boltokkal, s felettök sok helyiség casinói egylet stb. számára elférne, s hiszem, hogy a vételár kamatját csak e helyiségek is bőven kiadnák. — Ugyan az Istenért, inditsunk már valahára valamit; vagy nem olvastuk legközelebb is a hosszú récipét, mit egy jóakaró orvos ur rendelt számunkra? — a vasut is maholnap megnyílik, mutassunk legalább valami kezdetet az alföldi óriást látogatóknak!!

Van-e a léghajózásnak jövője?

Majd minden évben elvetődik hozzánk is egy léghajós. A közelebbi mult vasárnapokon is bámulatra ragadá Budapest lakosait Berg ur moszkvai léghajója s Regenti ur merész sétautazása a felhők birodalmában. Ezernyi ezer ember nézte és csodálta, de a sok között bizonyosan alig volt egynehány, ki a rémülés és borzadozás érzetén kívül komolyabb gondolatoknak is helyet engedett volna. Ezeknek akarunk egy pár — megvalljuk — másoktól tanult, másutt olvasott eszmével segítségül lenni.

A léggömb (Luftballon) a mult század végén találtatott fel s egész Európa viharos éljenzése között emelkedett fel az első léghajós a levegőbe (Franciaországban). Azóta 70 év mult el; azóta olly században élünk, melyet az ipar és találmányok századának szokás nevezni, — s a léghajózás mai napig is csaknem ugyan azon pontján áll fejlődésének, mellyen fölfedeztetése napján állott. Nincs egyéb célja, mint a néző közönségnek meglepő látványt nyújtani s kész neveltség az ollyan ember, a ki még azt meri mondani, hogy megjön az ideje, midőn mindenfelé léghajók fogják szeldelni a levegőt, még pedig nem a szél önkénye, hanem az ember akarata szerint.

És e nézet még sem neveltséges. Az oczeán végtelen hullámaival, viharok és sodró árok ellenében, diadalmasan küzd meg az ember; a száraz földön villámgyorsasággal ragadja a mozdony még a hegyekre is és azokon keresztül; s így meg fogja ő végre találni az utat a lég rétegeiben is, mert a természettudományok egész összegében nem találni okot, melly miatt a szállítás e nemének lehetőségén kételkedhetnénk; ha pedig egy fölfedezés lehetőségét elismerjük: a bizonyosságot is el kell fogadnunk, miszerint az előbb utóbb létre is fog jönni. A feladat az: olly készüléket találni fel, mellynél fogva a léghajós biztosan kormányozhassa a léghajónak mind irányát, mind tetszés szerinti emelkedését vagy esését s azt terhek elbirására is alkalmassá tegye. Nem célunk itt az eddig tett kísérleteket, ajánlatokat, számításokat elősorolnunk, csupán annyit jegyzünk meg, hogy a siker lehetőségén mai napig legjelesebb természettudósok sem kételkednek.

Csak egy ellenvetést említünk, mellyet gyakran szoktak felhozni a léghajózás ellen, azt t. i. hogy nagyon veszélyes. Tagadjuk, hogy veszélyesebb volna a vasutnál. A vasuti vonat lecsuszhatik a mekről, két vonat összeütközhetik, hidak, töltések leszakadhatnak, kerék, tengely törhetik stb. stb. Illy dolgokról szó sem lehet többé a léghajózásnál; sőt az sem lesz szükséges, hogy olly szédítő magasságra emelkedjék a léghajós, mint most a szokásos produciónál; rendes légutazásnál elég lesz, ha a fákna s épületeknél kissé magasabb színvonalra emelkedik s a hol ezek nincsenek, (mint p. o. a. nagy pusztaságokon) még illy magasság sem lesz szükséges. Azon esetre pedig, ha a léghajó vagy annak gépe valami sérülést szenvedne, gondoskodni lehetne olly eszközökről, ernyőkről (a minthogy illy készülétek már eddig is léteznek), mellyek csendes, lassu leereszkedést eszközölnének. Mihelyt nem lesz többé

ujtság, s kissé hozzászoktunk, szintolly aggodalom nélkül fognak az emberek léghajóba ülni, mint most a vasuti kocsikba, azt pedig szintén nem lehet tagadni, hogy ollyan ember, ki például először lát vasutat, szintolly veszedelmesnek tarthatja, midőn emberekkel telt két vasuti menetet lát egymás mellett viharsebességgel elzörögni.

Szóval: a léghajózással aránylag igen csekély veszedelem van egybekötve s a mellett minő előnyök! Az ut nincs ki szabva sinek által, mint a vaspályáknál s nem is kellene esztendő és milliók annak elkészítésére. A legelhagyottabb, leglakatlanabb, legpusztább vidékek ez utnak nem akadályai s milly kiszámíthatlan gyorsaságot lehetne az által elérni, ha a szelek hatását is föl lehetne használni! — már pedig a szelek származásának, természetének s egyéb törvényeinek ismerete napról napra világosabb lesz.

Külföldön a természettudósok e tárgyban most azt reménylik és ohajtják, hogy a léghajózás tőkélyesítéséhez (tulajdonképen feltalálásához, mert ez eddigi eredmények csak játéku szolgálnak még) szükségkép megkivántató pénzalap valahonnan előkerüljön. Ugy látszik, csupán e hiányzik, hogy a kellő kísérletek megtétesenek s szakértő férfiak egész erővel s minden tudományukkal, ismereteikkel, leleményességökkel e térre vessék magukat.

Örömmel várjuk őket — hanem addig csak építsük szorgalmasan ország- és vasutainkat, Ez a mi alázatos véleményünk.

Palócz párbeszéd.

Palya (Pál): Hon jár most Gergő sógor?

Gergő (Gergely): Csak itt széjő (széjel) fáradozok a szőlőbe é, avvó (avval) a gyisznó (disznó) pásztorvó (pásztorral) perőttem (pereltem) vagy keet ollyan szeep nyáreedes óma (alma) vót egy óma fán, a gaz neep — miután a csenyesre (cseresnyét), a buzávó (buzával) eerő (érő) körfét (körtvét) ő (el) pusztította, — má (már) meg ezt is ő-sikkasztotta.

Palya: Ni ni, hát a szemét mi lötte (lelte) Gergő sógor?

Gergő: Hát izeembe, haragomba, hogy-hogy azt a szeep ómákat ott nem tanáttam, azután a gyisznópásztor után futtam, egy szivafa-gó (galy) ugy megseertette, hogy táng meg is vakólok. Osztáng a szőlőt is má ő-hor-gya a gaz neep; pegyig csak azé beztosítottam a jeég ellen is, hogy ha ő-veri is, ne károsodjam. — Hát kied Palya sógor, mé (mert) ugy bósó (búsul)?

Palya: Hát nem tugya mee, (még) Gergő sógor?

Gergő: Nem een, Palya sógor.

Palya: O hogy mongyam is? szerencsetlenül jártónk, tennap majd egeesz falónk (falunk) megeegett.

Gergő: Az Istené (Istenért) és meeg sem mongya Palya sógor. Hát hogyan gyólott (gyuladt) ki?

Palya: Hát a fonóházbó szakadt ki a tyúz, egy tópig (talpig) megeeg-tünk — ma most ő-mehetőnk kódnóyi (kódnulni).

Gergő: Szerencsetlen fonóház — sok rosszat szült má, és meeg sem okólnak (okulnak) a szüleek, hogy attó ő-vonnák gyermekeiket. Hála legyék a főséges Istennek! nálónk kiment a divatbó illyesféle gonosz szokás. Ágya (áldja) is meg a főséges Isten mind a tyisztendő pelebános, mind a bíró uraimékat is, hogy örökre ő-tiltották. Nincs má most falónkba annyi betyár, annyi megesett szerencsetlen leány. — Szerencsetlen emberek kietek Palya sógor, de tán csak beztosítva vannak?

Palya: Egyesegyetlen sem Gergő sógor! mer (mert) mi tírés tagadás? *István Bácsi* (naptár) föhívására nem hajtóttunk, s im poró (porúl) is jártónk.

Gergő: Szivembő sajnálom minyájokot — de mé is sajnátták kietek az egy keet garast ő-szakasztanyi, s avvó vagyonokat beztosítanyi? Im, most egeesz száz forintokat kaphattak, s minden főtőrees (törés) neelkül főepit-kezhettek vóna.

Palya: Köszönöm a szeep tanácsért Gergő sógor! má minden keeső! Hanem ha gyövőre Isten segedelmeevő újra főepithetem hajleekomat, csak is azonnal beztosítom. — Isten ágya me Gergő sógor.

Gergő: Isten hirevel járjeek Palya sógor.

Mintai.

Videki hírek.

Debreczen, oct. 20. (Színházi előadások. Halálozás.) Ugy lón, a mint előre mondtam; Priell Kornelia játéksorát bevégezvén, megürültek a színház padjai; — sikerült ugyan ujságvágyóvá tenni a közönséget egy párszor, elsőben egy nagy zaju roz darabbal „Az üstökös, vagy a világ vége“ másodsor, „Egyvelegek egyvelege“ silány férczművel; — amannak különösen a fináléja nagyon érdekeny vala, a részeg cselédség lábait szerző különböző zsineggel s modorban álmában elmésen összekötöttetvén — nagy zajjal fölébreszti azokat, hogy „itt a világ vége;“ természetesen a hatás arra volt számítva, hogy minő szép lesz az, midőn egyik a lóczát, másik a szalmazsákot, harmadik a tölgyfát, mikhez kötözve voltak rángatja s hurczolja magával, — becsülni való közönség! még karzata sem tapsolt. — A másik darab csalékonyabb étek volt; sorshuzással köttetett egybe, primo: egy szelid galamb, — notabene eleven — nyakán valódi császári arannyal, pro secundo: egy vén kakas, nyakán egy 2 fto tallérral, végre pro tertio: egy kotlós tyúk, mondják, ugyan az, mellyet Pr. K. mint *tücsök* a szinpadon kergetett — nyakán egy